

ANDRAGOGY АНДРАГОГІКА

UDC 37.015.31:796.853.23-057.874

DOI 10.35433/pedagogy.4(111).2022.246-261

FORMATION OF PROFESSIONAL ETHICS IN JUDO COACHES

H. P. Hryban*, V. A. Filina**

The article examines the peculiarities of the process of formation of professional ethics of judo coaches as the value-content basis of their professional competence. Judo as a sport, according to Japanese traditions, has its own philosophical component and is based on three main principles: mutual help and understanding to achieve progress; the best use of body and spirit; submit to win. The creation of conditions for the formation of professional ethics of a judo coach significantly affects the learning process and the formation of positive ethical guidelines for future coaches. Professional ethics is a multifunctional discipline that is reflected in all spheres of human life. Thus, physical culture and sports act as transmitters of high spiritual and moral values in athletes, the formation of which is influenced by the coach, since he must possess the appropriate knowledge, abilities and skills.

The purpose of the article is to substantiate the peculiarities of the formation of professional ethics in future judo coaches.

It has been proven that the professional activity of a judo coach has specific features that are determined by this type of martial arts and its philosophy. The core of the general culture of the individual is education and education in their harmonious combination. Compliance with ethical norms in judo is an undeniable truth, because in the modern realities of sports matches, controversial issues and violations of professional ethics by coaches constantly arise. The training of a judoka is a complex hierarchically structured system, which includes not only the formation and development of special motor actions and physical qualities or abilities, but also the education of certain moral and spiritual values and norms. An important element of this system is the trainer. It was established that among the important factors that shape the professional ethics of judo coaches is the understanding that: 1) students are not perfect and, accordingly, can make mistakes; 2) creation of a favorable climate in the sports team, where interesting competitive tasks dominate, which increases mutual understanding between the coach and the athlete; 3) the use of various teaching techniques and pedagogical influence improves the quality of the training process; 4) young judokas are able to learn the educational and training program in different ways. Indicators of the professional ethics of a judo coach during training and competitive activities are: sociability (17.2%), benevolence (15.4%), tact (8.7%), tolerance (10.7%),

* Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor
(Zhytomyr Ivan Franko State University)
gribang@ukr.net

ORCID: 0000-0002-9049-1485

** PhD student

(Zhytomyr Ivan Franko State University)
valentinafilinabest@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1244-0543

sense of proportion (13.2%), striving for self-improvement (12.4%), justice (11.8%), striving to understand others (5.3%), creative activity (2.6%), etc. These qualities characterize the level of professional and personal development of the coach in professional interaction with the standards of behavior that follow from the ethical code of judo. The structure and content of professional ethics, ethical qualities and pedagogical values of judo coaches is carried out in the training process, where the target direction, content and nature of professional and pedagogical activities are determined.

Key words: judo, professional ethics, culture, competence, coach.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ У ТРЕНЕРІВ З ДЗЮДО

Г. П. Грибан, В. А. Філіна

У статті розглядаються особливості процесу формування професійної етики тренерів з дзюдо як ціннісно-змістової основи їх професійної компетентності. Дзюдо як вид спорту за японськими традиціями має свою філософську складову і базується на трьох головних принципах: взаємна допомога та розуміння для досягнення прогресу; найкраще використання тіла та духу; піддатися, щоб перемогти. Створення умов для формування професійної етики тренера з дзюдо суттєво впливає на процес навчання та формування позитивних етичних настанов для майбутніх тренерів. Професійна етика являє собою поліфункціональну дисципліну, яка знаходить своє відображення у всіх сферах життя людини. Так, фізична культура та спорт виступають ретрансляторами високих духовно-моральних цінностей в спортсменів, на формування яких впливає тренер, оскільки він повинен володіти відповідними знаннями, вміннями та навичками.

Мета статті полягає в обґрунтуванні особливостей формування професійної етики у майбутніх тренерів з дзюдо.

Доведено, що професійна діяльність тренера з дзюдо має специфічні особливості, які обумовлені цим видом одноборства та його філософією. Ядром загальної культури особистості є освіченість та виховання в їх гармонійному поєднанні. Дотримання етичних норм в дзюдо є незаперечною істиною, тому що в сучасних реаліях спортивних поєдинків постійно виникають спірні питання, порушення професійної етики тренерами. Підготовка дзюдоїста представляє собою складну ієрархічно структуровану систему, яка включає в себе не лише формування та розвиток спеціальних рухових дій та фізичних якостей чи здібностей, але й виховання певних моральних і духовних цінностей та норм. Важливим елементом цієї системи є тренер. Встановлено, що серед вагомих чинників, які формують професійну етику тренерів з дзюдо є розуміння того, що: 1) учні не ідеальні та, відповідно, можуть допускати помилки; 2) створення сприятливого клімату у спортивному колективі, де домінують цікаві змагальні завдання, підвищує взаєморозуміння між тренером і спортсменом; 3) застосування різноманітних прийомів навчання та педагогічного впливу покращує якість тренувального процесу; 4) юні дзюдоїсти по-різному здатні засвоювати навчально-тренувальну програму. Показниками професійної етики тренера з дзюдо під час тренувальної і змагальної діяльності є: товарицькість (17,2%), доброзичливість (15,4%), тактовність (8,7%), толерантність (10,7%), відчуття міри (13,2%), прагнення до самовдосконалення (12,4%), справедливість (11,8%), прагнення зрозуміти іншого (5,3%), творча активність (2,6%) та ін. Ці якості характеризують рівень професійно-особистісного розвитку тренера в професійній взаємодії зі стандартами поведінки, які впливають з етичного кодексу дзюдо. Структура та зміст професійної етики, етичних якостей та педагогічних цінностей тренерів з дзюдо здійснюється в процесі навчання, де визначається цільова направленість, зміст і характер професійно-педагогічної діяльності.

Ключові слова: дзюдо, професійна етика, культура, компетентність, тренер.

Introduction of the issue. Ensuring an effective educational process for the training of future judo coaches requires teachers of higher education institutions to form comprehensive development of students, improve their communication

Постановка проблеми. Забезпечення ефективного освітнього процесу з підготовки майбутніх тренерів з дзюдо вимагає від викладачів закладів вищої освіти формування всебічного розвитку здобувачів, удосконалення їхніх

skills to convey thoughts correctly and clearly, connect theoretical knowledge with their future activities and professional ethics. Currently, the issue of improving the goal and values of the educational and training process in judo is quite acute. There is a need for the formation of professional ethics of a new generation of judo coaches who can revive universal standards of harmonious comprehensive human development in long-term personally oriented interaction. Significant changes in the educational process are impossible without a radical rethinking of the coach's professional activity, where the problem of forming his professional ethics receives special attention.

Current state of the issue. Ethics occupies a special place in the professional activity of judo coaches. Judo as a sport according to Japanese traditions has its own philosophical component and is based on three main principles: 1) mutual help and understanding to achieve progress; 2) best use of body and spirit; 3) submit to win. Judo athletes traditionally have the goals of physical education, preparation for hand-to-hand combat and improvement of consciousness, which requires discipline, perseverance, self-control, compliance with etiquette, understanding the relationship between success and the efforts necessary to achieve it. Sports behavior of judokas is based on ethical ideas of honesty, justice, tolerance. Professional athletes, coaches, referees can be successful in judo by combining their professional achievements with the ethics of this sport.

The specificity of the goals and tasks of judo coaching requires maximum independence from the coach in the performance of their professional rights and responsibilities. This implies their freedom from any external influence, pressure or interference in the activities by the administration, other coaches, etc., as well as from the influence of their personal interests. Thus, the coach is obliged to use all the knowledge and professional skills in carrying out their duties. Considering the social importance and complexity of a coach's professional duties, they are required to have a high level of competence and professional training, a thorough

комунікативних умінь правильно й виразно передавати думки, теоретичні знання пов'язувати з їхньою майбутньою діяльністю та професійною етикою. Наразі досить гостро стоїть питання удосконалення мети та цінностей навчально-тренувального процесу з дзюдо. Виникає потреба у формуванні професійної етики нового покоління тренерів з дзюдо, які здатні відродити у тривалій особистісно орієнтованій взаємодії загальнолюдські стандарти гармонійного всебічного розвитку людини. Суттєві зміни в освітньому процесі неможливі без кардинального переосмислення професійної діяльності тренера, де особливої уваги набуває проблема формування його професійної етики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Етика займає особливе місце у професійній діяльності тренерів з дзюдо. Дзюдо як вид спорту за японськими традиціями має свою філософську складову і базується на трьох головних принципах: 1) взаємна допомога та розуміння для досягнення прогресу; 2) найкраще використання тіла та духу; 3) піддатися, щоб перемогти. Перед спортсменами дзюдоїстами, традиційно ставляться цілі фізичного виховання, підготовки до рукопашного бою і вдосконалення свідомості, що вимагає дисципліни, наполегливості, самоконтролю, дотримання етикету, розуміння співвідношення між успіхом і необхідними для його досягнення зусиллями. Спортивна поведінка дзюдоїстів ґрунтуються на етичних ідеях чесності, справедливості, толерантності. Професійні спортсмени, тренери, судді можуть досягти успіху у дзюдо, поєднуючи свої професійні досягнення з основами етики цього виду спорту.

Специфіка цілей і завдань тренерської діяльності в дзюдо вимагає від тренера максимальної незалежності у виконанні своїх професійних прав і обов'язків. Це передбачає його свободу від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання в його діяльність з боку адміністрації, інших тренерів тощо, а також від впливу своїх особистих інтересів. У своїй

knowledge of current legislation, the practice of its application, mastery of styles and formats, methods and techniques of coaching skills [2; 4; 7]. At the same time, the main prerequisite for the successful performance of professional functions by a coach is the availability of professional knowledge, skills and competencies. Since the success of various sports processes (training sessions, organization and holding of competitions, preparation for competitions, etc.) significantly depends not only on the professionalism of each of the participants in these processes, but also on the level of their morality and general culture [5; 8].

We can distinguish the following systems of relationships between the participants of the sports process: 1) mutual relations of judokas with fans of other teams and judges; 2) judges' relations with the press, with athletes, spectators, and among themselves; 3) relationships of coaches with their students and judokas of other teams, colleagues, fans, service personnel, etc. It is worth noting that the nature of these relations is influenced by the general culture and observance of ethical norms not only by judo coaches, but also by all participants in sports activities [6; 9; 10].

The coach's culture is a complex multi-level phenomenon that includes personal qualities (character traits, interest, general erudition), professional abilities and creative potential in general. A high level of personal culture has a positive effect on the training process, relationships with all participants of sports events, which allows the athlete to successfully achieve their goal. The culture of a judo coach is a component of his professional ethics and is realized in educational and training activities, in interaction and communication, through the attitude towards the participants of these activities. Modern scientists consider the coach's culture as an integration, a synthesis of natural and acquired personal properties that can ensure a high level of professional activity [6; 7; 9]. Thus, the content of the general culture of a judo coach includes, first of all, life attitudes and priorities of universal human values: love, truth,

професійній діяльності тренер зобов'язаний використовувати всі свої знання та професійну майстерність при здійсненні своєї діяльності. Зважаючи на суспільну значущість і складність професійних обов'язків тренера, від нього вимагається високий рівень компетентності та професійної підготовки, ґрунтовне знання чинного законодавства, практики його застосування, опанування стилів та форматів, методів і прийомів тренерської майстерності, ораторського мистецтва [2; 4; 7]. В той же час, головною передумовою успішного виконання тренером професійних функцій є наявність професійних знань, умінь та компетентностей. Оскільки успішність перебігу різних спортивних процесів (тренувальні заняття, організація та проведення змагань, підготовка до змагань тощо) істотно залежить не тільки від професіоналізму кожного з учасників цих процесів, але й від рівня їх моральності та загальної культури [5; 8].

Можемо виділити такі системи відносин між учасниками спортивного процесу: 1) взаємовідносини дзюдоїстів з уболівальниками інших команд та суддями; 2) взаємовідносини суддів з пресою, зі спортсменами, глядачами, між собою; 3) взаємовідносини тренерів зі своїми учнями та дзюдоїстами інших команд, колегами, уболівальниками, з обслуговуючим персоналом тощо. Варто відмітити, що на характер цих відносин впливає загальна культура та дотримання етичних норм не лише тренерів з дзюдо, а й всіх учасників спортивної діяльності [6; 9; 10].

Культура тренера – це комплексне багаторівневе явище, яке включає в себе особистісні якості (характер, інтерес, загальна ерудиція), професійні здібності та творчий потенціал в цілому. Високий рівень культури особистості позитивно впливає на тренувальний процес, взаємовідносини з всіма учасниками спортивних заходів, що дозволяє успішно досягти спортсмену своєї мети. Культура тренера з дзюдо є складовою його професійної етики та реалізується в навчально-тренувальній діяльності, у взаємодії та спілкуванні, через ставлення

beauty, goodness, freedom, etc. [4; 5]. At the same time, the general culture and observance of ethical norms of a judo coach is the starting point of their qualification and professional growth. At the same time, the formation of professional ethics of judo coaches is closely related to professional activity.

N. Boreiko considers the formation of pedagogical culture as a component of the professional ethics of future physical culture and sports specialists, while emphasizing that "professional ethics is primarily one of the indicators of the pedagogical culture of future specialists" [1: 27]. V. Bralatan, L. Hutsalenko, N. Zdyrko consider professional ethics as a specific code of ethics for people of a certain profession, related to the humanization of social work, because in established professional codes of ethics, humanistic imperatives are of great importance in human relations [3: 13].

The content of the coach's professional ethics is influenced by several factors, among which are the level of cultural and moral development of society, its cultural and historical features, as well as the features of the professional environment and team spirit are of particular importance. The separation of professional ethics into a relatively independent field of knowledge is due to the need to define certain moral norms, rules, and traditions that will be specific to the representatives of certain professions and which they will be guided by in the implementation of specific professional activities. The determination of these norms, rules, and traditions is aimed at forming the personality of a representative of this profession, their beliefs, views, norms and rules of behavior. In addition, any professional activity indirectly affects one's personality, changing their qualities, traits, characteristics. Thus, ethical codes arise as a result of the need to regulate the behavior of professionals in those fields of activity that, as a result of social changes, are brought to the fore, and their role acquires social significance. Therefore, it acquires special importance in professions related to psychological and educational influence on a person: teacher, coach, psychologist, etc.

до учасників цієї діяльності. Сучасні науковці розглядають культуру тренера як інтеграцію, синтез природних та набутих особистісних властивостей, які здатні забезпечувати високий рівень професійної діяльності [6; 7; 9]. Так, в зміст загальної культури тренера з дзюдо входять, в першу чергу, життєві установки та пріоритети загальнолюдських цінностей – любові, істини, краси, добра, свободи тощо [4; 5]. Разом з тим, загальна культура та дотримання етичних норм тренера з дзюдо являється точкою відліку його кваліфікації та професійного зростання. Водночас формування професійної етики тренерів з дзюдо тісно пов'язано з професійною діяльністю.

Н. Борейко зі співавторами розглядають формування педагогічної культури як складову професійної етики майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, при цьому наголошують, що "професійна етика виступає насамперед одним з показників педагогічної культури майбутніх фахівців" [1: 27]. В. Бралатан, Л. Гуцаленко, Н. Здырко розглядають професійну етику як специфічний етичний кодекс людей певної професії, пов'язаної з гуманізацією суспільної праці, адже у закладених професійних етичних кодексах, гуманістичні імперативи мають величезне значення у загальнолюдських відносинах [3: 13].

На зміст професійної етики тренера впливає ряд чинників, серед яких особливе значення має рівень культурного та морального розвитку суспільства, його культурно-історичні особливості, а також особливості професійного середовища та колективу. Виокремлення професійної етики у відносно самостійну галузь знання обумовлене необхідністю визначення певних моральних норм, правил, традицій, які будуть властиві представникам певних професій і якими вони будуть керуватися при здійсненні конкретної професійної діяльності. Визначення цих норм, правил, традицій спрямовано на формування особистості представника цієї професії, його переконань, поглядів, норм і правил поведінки. Крім того, будь-яка професійна діяльність опосередковано впливає на особистість людини, змінюючи її якості,

There is no unambiguous interpretation of the concept of "professional ethics" in literary sources. In the Dictionary of Ethics, it is noted that professional ethics are "codes of conduct that ensure the moral nature of relationships between people engaged in joint professional activities".

It is worth noting that one of the priority tasks of any coach is to create an effective system of training and organization of joint activities with students. In the process of such interaction, there is a mutual nature of positive changes, which are its essential characteristics. At the same time, the effectiveness of the pedagogical interaction of students and trainers can be carried out not only by monitoring and evaluating the acquired knowledge, abilities and skills, but also by determining the professional orientation of students, the formation of interests in the chosen professional activity.

An important condition of the coach's activity is the determination of the features of their professional ethics as a component of professional competence, since it determines the nature of the interaction between the coach and the athlete, and therefore affects the result of the sports and training process. The formation of the professional ethics of a judo coach is relevant, because sports activities in themselves do not educate students and can form negative character traits: selfishness, ambition, vanity, arrogance, etc.

Aim of research is the substantiation of the peculiarities of the formation of professional ethics in future judo coaches.

Research objectives:

1. To conduct an analysis of scientific and methodical literature on the problem of formation of professional ethics of judo coaches;

2. To determine the peculiarities of formation of professional ethics of judo coaches;

3. To study the influence of the components of the professional ethics of a judo coach on students in the educational and training and competitive process of judo.

Research methods. The following

рисни, характеристики. Тобто етичні кодекси виникають у результаті необхідності регулювати поведінку професіоналів у тих галузях діяльності, які в результаті соціальних змін висувуються на передній план, і їхня роль набуває соціального значення. Тому особливого значення професійна етика набуває у професіях, що пов'язані з психологічним і виховним впливом на людину: вчитель, тренер, психолог та ін. В літературних джерелах немає однозначного тлумачення поняття "професійна етика". У Словнику з етики відзначається, що *професійною етикою* називають кодекси поведінки, які забезпечують моральний характер взаємовідносин між людьми, які займаються спільною професійною діяльністю.

Варто відмітити, що одним з пріоритетних завдань будь якого тренера є створення ефективної системи підготовки та організації спільної діяльності з учнями. В процесі такої взаємодії має місце взаємний характер позитивних змін, які являються її сутнісною характеристикою. В той же час, ефективність педагогічної взаємодії учнів та тренерів може здійснюватися не лише за допомогою відслідковування та оцінки набутих знань, умінь та навиків, але й визначенням професійної спрямованості учнів, сформованості інтересів до обраної професійної діяльності.

Важливою умовою діяльності тренера є визначення особливостей його професійної етики як складової професійної компетентності, оскільки вона визначає характер взаємодії тренера і спортсмена, а отже, впливає і на результат спортивно-тренувального процесу. Формування професійної етики тренера з дзюдо є досить актуальним, тому що спортивна діяльність сама по собі не виховує учнів і може сформувати негативні риси характеру: егоїзм, честолюбство, марнославство, зарозумілість та ін.

Мета статті полягає в обґрунтуванні особливостей формування професійної етики у майбутніх тренерів з дзюдо.

Завдання дослідження:

1. Провести аналіз науково-методичної

research methods were used to solve the problems: analysis of scientific and methodological literature, interviews, surveys, questionnaires, pedagogical observation, analysis of educational and training classes in judo, methods of mathematical statistics. Research was conducted during 2020-2021 at the base of the "Avangard" sports complex, Zhytomyr. 15 judo coaches and 27 judo students participated in the study.

Results and discussion. The professional activity of a judo coach has specific features that are determined by this type of martial arts and its philosophy. The core of the general culture of the individual is education and education in their harmonious combination. The leading place in the general development of the coach's personality is occupied by morality, which determines the selectivity of his relations with the surrounding world. The core of the pedagogical orientation is a professional and personal humanistic position, the content of which consists in mastering the basic and selective components of the educational program for training the future coach, in the assimilation of moral and spiritual values, in the identification and development of a humane attitude towards students. Thus, the logical center and basis of the structure of the professional qualities of a judo coach is orientation - an integral quality of the coach's personality, which is expressed in the worldview, interests and spiritual needs.

The content of the formation of the coach's professional ethics can be considered as a complex socio-pedagogical phenomenon consisting of several interconnected components (communicative guidelines, knowledge, communicative skills that are implemented under certain conditions and depend on external conditions and internal factors). In order to form the professional ethics of the future coach, it is necessary to create such conditions in the educational process of the institution of higher education that are able to ensure: a) full development of each of the elements of professional and communicative competence; b) conditions of the external environment (positive

літератури з проблеми формування професійної етики тренерів з дзюдо.

2. Визначити особливості формування професійної етики тренерів з дзюдо.

3. Дослідити вплив складових професійної етики тренера з дзюдо на учнів в навчально-тренувальному та змагальному процесі з дзюдо.

Для вирішення завдань було використано такі **методи дослідження**: аналіз науково-методичної літератури, бесіди, опитування, анкетування, педагогічне спостереження, аналіз навчально-тренувальних занять з дзюдо, методи математичної статистики. Дослідження були проведені протягом 2020-2021 рр. на базі спортивного комплексу "Авангард", м. Житомир. У дослідженні брали участь 15 тренерів з дзюдо та 27 учнів-дзюдоїстів.

Виклад основного матеріалу.

Професійна діяльність тренера з дзюдо має специфічні особливості, які обумовлені цим видом одноборства та його філософією. Ядром загальної культури особистості є освіченість та виховання в їх гармонійному поєднанні. Провідне місце в загальному розвитку особистості тренера займає моральність, яка визначає вибірковість його відносин з навколишнім світом. Ядром педагогічної спрямованості виступає професійно-особистісна гуманістична позиція, зміст якої полягає в оволодінні основною і вибірковою компонентами освітньої програми з підготовки майбутнього тренера, в засвоєнні морально-духовних цінностей, у виявленні та розвитку гуманного ставлення до учнів. Таким чином, логічним центром та основою структури професійних якостей тренера з дзюдо є спрямованість – інтегральна якість особистості тренера, яка виражається у світогляді, інтересах та духовних потребах.

Зміст формування професійної етики тренера можна розглядати як складний соціально-педагогічний феномен, що складається з декількох взаємопов'язаних компонентів (комунікативні настанови, знання, комунікативні вміння, які реалізуються при певних умовах і залежать від зовнішніх умов та внутрішніх чинників). Для формування

influence of the educational, training and social environment), as well as take into account internal factors (individual and psychological characteristics of the future coach, his qualifications and sports experience, etc.); c) level of general culture.

We carried out the formation of professional ethics of future trainers in a specific educational space, taking into account the cultural and moral values of the environment, namely: a) political-legal, moral and socio-cultural development of the social environment (national traditions, features of the ethnic group, socio-cultural features) and professional formation (the composition of teachers and trainers, logistical and scientific-methodological support of the educational and training process, the specifics and content of the mandatory and optional components of the educational program); b) internal prerequisites, that is, subjective factors: age, gender, anatomical and physiological abilities, individual psychological and intellectual characteristics, level of education, pedagogical and coaching experience and qualifications of the teaching staff.

In addition, pedagogical conditions were considered, which can increase the effectiveness of the formation of the coach's professional ethics as a value-content basis of professional competence, namely:

1) the structure and content of professional ethics, ethical qualities and pedagogical values, on the basis of which the learning and training process is carried out, the target orientation, content and nature of the professional and pedagogical activity of a judo coach;

2) the logic of designing the process of formation of professional ethics, its stages, methods, means and techniques are determined by the features of the structure and content of the professional training of a judo coach;

3) increasing motivation to achieve high results in professional activities and formation of motives for professional (career) growth with a special emphasis on constant professional search and expansion of professional competencies;

4) the implementation of the process of formation of professional ethics was carried

професійної етики майбутнього тренера необхідно створити в освітньому процесі закладу вищої освіти такі умови, які здатні забезпечити: а) повноцінний розвиток кожного з елементів професійної та комунікативної компетентності; б) умови зовнішнього оточення (позитивний вплив освітнього, тренувального та соціального оточення), так і врахувати внутрішні чинники (індивідуально-психологічні особливості майбутнього тренера, його кваліфікацію та спортивний досвід тощо); в) рівень загальної культури.

Формування професійної етики майбутніх тренерів ми здійснювали в конкретному освітньому просторі з врахуванням культурних і моральних цінностей оточення, а саме: а) політико-правового, морального і соціокультурного розвитку суспільного оточення (національних традицій, особливостей етносу, соціокультурних особливостей) та професійного становлення (складу викладачів і тренерів, матеріально-технічного і науково-методичного забезпечення освітнього та тренувального процесу, специфіки та змісту обов'язкової і вибіркової компоненти освітньої програми); б) внутрішніх передумов, тобто суб'єктивних чинників: віку, статі, анатомо-фізіологічних здібностей, індивідуально-психологічних та інтелектуальних особливостей, рівня освіти, педагогічного і тренерського досвіду та кваліфікації професорсько-викладацького складу.

Окрім того, були враховані педагогічні умови, які здатні підвищити ефективність формування професійної етики тренера як ціннісно-змістової основи професійної компетентності, а саме:

1) структура та зміст професійної етики, етичні якості та педагогічні цінності, на основі яких здійснюється процес навчання та тренування, цільова направленість, зміст і характер професійно-педагогічної діяльності тренера з дзюдо;

2) логіка проектування процесу формування професійної етики, його етапи, методи, засоби та прийоми обумовлені особливостями структури та змісту професійної підготовки тренера з

out on the basis of the use of active forms, methods and means taking into account the specifics of the organization of the educational and training process in judo;

5) creation of a cultural and educational space in a higher education institution and a children's and youth sports school based on the interaction of teams guided by a single pedagogical task, principles and approaches to the formation of a coach's professional ethics. Thus, the choice of the above-mentioned pedagogical conditions is determined not only by the possibilities of their positive influence on expanding the range of professional and pedagogical skills of the coach (communicative, organizational, managerial, etc.), improving his pedagogical culture (cognitive, professional value, activity component), which provides: adaptability from general cultural status of ethics in an educational institution to the nature of interaction in the process of professional activity.

The results of the survey of qualified judo coaches allowed us to establish the ranking of the main factors that influence the formation of the professional ethics of a judo coach. Among the important factors that shape the professional ethics of judo coaches, it was established: 1) that students are not perfect and, accordingly, can make mistakes; 2) creation of a favorable working environment dominated by interesting competitive tasks and positive comments; 3) application of various teaching methods and pedagogical influence; 4) understanding that young judokas are able to learn the educational and training program in different ways. Less significant are the factors that took 5-10 ranking places (Table 1).

дзюдо;

3) підвищення мотивації для досягнення високих результатів у професійній діяльності та формування мотивів професійного (кар'єрного) зростання з особливим акцентом на постійний професійний пошук та розширення професійних компетентностей;

4) реалізація процесу формування професійної етики здійснювалася на основі використання активних форм, методів і засобів з урахуванням специфіки організації навчально-тренувального процесу в дзюдо;

5) створення в закладі вищої освіти та дитячо-юнацькій спортивній школі культурно-освітнього простору на основі взаємодії колективів, які керуються єдиним педагогічним завданням, принципами та підходами щодо формування професійної етики тренера. Так вибір вище зазначених педагогічних умов визначається не лише можливостями їх позитивного впливу на розширення діапазону професійно-педагогічних вмінь тренера (комунікативних, організаторських, управлінських тощо), підвищення його педагогічної культури (когнітивний, професійно-ціннісний, діяльнісний компонент), яка передбачає: адаптивність від загальнокультурного статусу етики в навчальному закладі до характеру взаємодії в процесі професійної діяльності.

Результати анкетування кваліфікованих тренерів з дзюдо, дозволили встановити рейтингові місця основних чинників, які впливають на формування професійної етики тренера з дзюдо. Серед вагомих чинників, які формують професійну етику тренерів з дзюдо встановлено: 1) що учні не ідеальні та, відповідно, можуть допускати помилки; 2) створення сприятливого робочого середовища, в якому домінують цікаві змагальні завдання та позитивні коментарі; 3) застосування різноманітних прийомів навчання та педагогічного впливу; 4) розуміння того, що юні дзюдоїсти по-різному здатні засвоювати навчально-тренувальну програму. Менш значущими є чинники, які посіли 5-10 рейтингові місця (табл. 1).

Table 1

Factors of professional ethics of qualified judo coaches

Factors	%	Ranking position
Acknowledging the fact that students are not perfect and therefore can make mistakes	26,7	1
Creation of a favorable working environment dominated by interesting competitive tasks and positive comments	18,8	2
Application of various methods of teaching and pedagogical influence	16,6	3
Understanding that young judokas can assimilate the educational and training program in different ways	13,2	4
Loyal attitude to the fact that students can perceive and assimilate information slowly	10,1	5
Real-world understanding of what students can do and what should be expected of them	5,2	6
Ability to see and emphasize prioritizing achievement rather than mistakes	4,7	7
The ability to be restrained and support your students in new achievements and achievements	1,7	8
The ability to always treat judo students with respect and kindness regardless of the circumstances	1,6	9
The ability to objectively analyze students' mistakes in difficult situations that arise in the educational and training process and during competitions in order to get an objective idea of what needs to be worked on	1,4	10

The learning process should be structured in such a way as to widely involve students in independent creative activities to acquire new knowledge and successfully apply it in practice. After all, no matter what the educational and training session is, it should be organized in such a way as to ensure the maximum possible activity of students with constant feedback. Young judokas will respond differently to the application of teaching techniques and pedagogical influence and learn the educational and training program. Loyal attitude of the coach to judo students in the educational and training process will in the long perspective form in them the appropriate professional ethics of communication. It is worth noting that the ability to see and emphasize one's own achievements, mistakes, to be restrained, to support one's students in new achievements and achievements is also an important component of professional ethics.

In the process of educational and training classes, it is important to form the

Процес навчання має бути побудований таким чином, щоб широко залучити учнів у самостійну творчу діяльність для засвоєння нових знань та успішного застосування їх на практиці. Адже яким би не було навчально-тренувальне заняття за формою проведення, його слід організувати так, щоб забезпечити максимально можливу активність учнів з постійно діючим зворотнім зв'язком. На застосування прийомів навчання та педагогічного впливу юні дзюдоїсти будуть по різному реагувати і засвоювати навчально-тренувальну програму. Лояльне ставлення тренера до учнів-дзюдоїстів в навчально-тренувальному процесі в реальній перспективі сформує в них відповідну професійну етику спілкування. Варто відмітити, що вміння бачити та підкреслювати власні досягнення, помилки, бути стриманим, підтримувати своїх учнів в нових звершеннях та досягненнях є також важливим компонентом професійної етики.

У процесі навчально-тренувальних занять важливо формувати в учнів,

necessary theoretical knowledge, individual practice and personal experience in students. Therefore, the coach's ability to always treat students with respect and benevolence, regardless of the circumstances, allows to objectively analyze the mistakes of judokas in various competitive and training situations. The above-mentioned factors affect the formation and observance of the professional ethics of a modern judo coach.

It is believed that it is with the help of compliance with ethical norms that it is possible to correctly assess the internal state of the student, apply the necessary communication style, be an example to follow, and also stimulate them to self-improvement. Professional ethics of a coach includes both professional capabilities, personal qualities (general erudition, character, intelligence) and creative potential in general. Pedagogical ethics is a condition for organizing and creating a friendly atmosphere in the educational and training process and involving students in judo classes. The components of the professional ethical culture of a judo coach are: 1) the formation of a motivational and valuable attitude towards the assimilation of professional knowledge and skills; 2) awareness of the social prestige of the coach's professional activity; 3) motivation to achieve high results in professional activity; 4) focus on joint productive activity "student-trainer", "student-student".

Among the indicators of the professional ethics of a judo coach during training and competitive activities, students attributed: sociability (17.2%), benevolence (15.4%), tact (8.7%), tolerance (10.7%), a sense of proportion (13.2%), the desire for self-improvement (12.4%), justice (11.8%), the desire to understand others (5.3%), creative activity (2.6 %), the ratio of "I-real" and "I-ideal" (2.7%), which characterize the level of professional and personal development; consistency of the coach's behavior in professional interaction with the standards of behavior that follow from the code of ethics (Fig. 1).

необхідну теоретичну обізнаність, індивідуальну практику та особистий досвід. Тому вміння тренера завжди ставитися до учнів з повагою та доброзичливістю незалежно від обставин дозволяє об'єктивно аналізувати помилки дзюдоїстів у різних змагальних та тренувальних ситуаціях. Вище зазначені чинники впливають на формування та дотримання професійної етики сучасного тренера з дзюдо.

Вважається, що саме за допомогою дотримання етичних норм можна правильно оцінити внутрішній стан учня, застосувати необхідний стиль спілкування, бути прикладом для наслідування, а також стимулювати його до самовдосконалення. Професійна етика тренера включає в себе як професійні можливості, особисті якості (загальна ерудиція, характер, інтелект) так і творчий потенціал в цілому. Педагогічна етика є умовою організації та створення доброзичливої атмосфери в навчально-тренувальному процесі та залучення учнів до занять з дзюдо. Складниками професійної етичної культури тренера з дзюдо є: 1) формуванням мотиваційно-ціннісного ставлення до засвоєння професійних знань та умінь; 2) усвідомленням соціального престижу професійної діяльності тренера; 3) мотивація досягнення високих результатів у професійній діяльності; 4) спрямованість на спільну продуктивну діяльність "учень-тренер", "учень-учень".

Серед показників професійної етики тренера з дзюдо під час тренувальної і змагальної діяльності учні віднесли: товариськість (17,2%), доброзичливість (15,4%), тактовність (8,7%), толерантність (10,7%), відчуття міри (13,2%), прагнення до самовдосконалення (12,4%), справедливість (11,8%), прагнення зрозуміти іншого (5,3%), творча активність (2,6%), співвідношення "Я-реального" і "Я-ідеального" (2,7%), які характеризують рівень професійно-особистісного розвитку; узгодженість поведінки тренера в професійній взаємодії зі стандартами поведінки, які випливають з етичного кодексу (рис. 1).

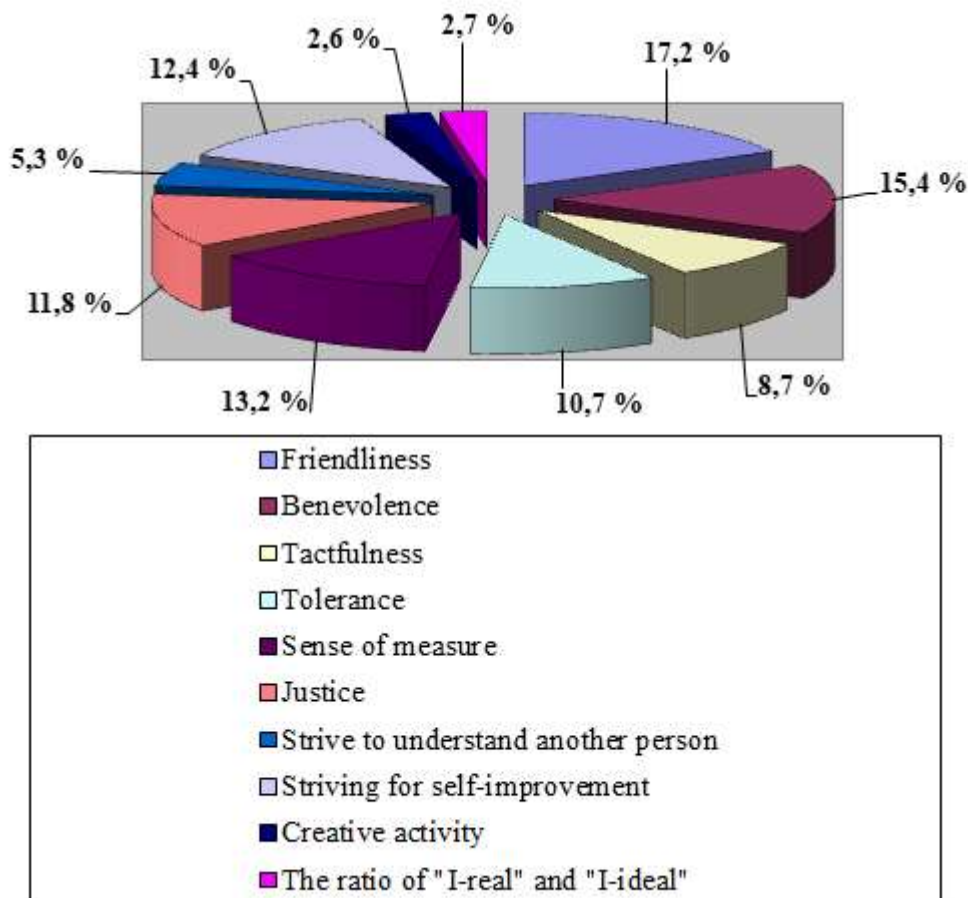

Fig. 1. Assessment by judo students of the importance of the components of the coach's professional ethics during training and competitive activities

Pedagogical values are those features of pedagogical activity that are able to satisfy not only the coach's needs, but also serve as a guide for his social and professional activity, which is aimed at achieving humanistic goals; determine ways of carrying out socio-pedagogical activities, ways of meeting the need for communication, obtaining new information, and transferring accumulated experience; manifest in flexibility, variability, ingenuity, reveal the coach's professional ethics as a specific way of realizing professional opportunities. The content of the pedagogical values of a judo coach includes such components as the creative nature and social significance of their work, the possibility of self-realization, love and affection for children, tact and tolerance, benevolence, justice, principles, the ability to correctly assess the inner state of students, compassion, empathy, a role model, the ability to

В якості педагогічних цінностей виступають ті особливості педагогічної діяльності, які спроможні задовольняти не лише потреби тренера, але й служать орієнтиром його соціальної та професійної активності, яка спрямована на досягнення гуманістичних цілей; визначають шляхи здійснення соціально-педагогічної діяльності, способи задоволення потреби в спілкуванні, в отриманні нової інформації, в передачі накопиченого досвіду; проявляються в гнучкості, варіативності, винахідливості, розкривають професійну етику тренера як специфічний спосіб реалізації професійних можливостей. Зміст педагогічних цінностей тренера з дзюдо включає в себе такі складові, як творчий характер та соціальна значущість його праці, можливість самореалізації, любов та прихильність до дітей, тактовність і толерантність, доброзичливість, справедливість, принциповість, спроможність правильно оцінювати

stimulate children to self-improvement, a tolerant communication style, independent and creative thinking, etc.

Formation of professional ethics of judo coaches takes place during training at a higher education institution and in the process of professional activity. At the same time, the collective and individual efforts of the objects of the educational process are aimed at the formation of professional ethics and act as an integrated condition for the trainer's personal development. The mechanism for creating a cultural and educational space is the interaction of teams that are guided by a single pedagogical task, principles and approaches to the formation of professional ethics, in which the key technological moment is the joint communicative activity of students and trainers. Speaking about the conditions for the formation of the professional ethics of a judo coach, it is necessary to mention such an important aspect as the improvement of the coach's culture.

When forming the coach's professional ethics, an important role is played by the coach's will, which determines their self-regulation, social and professional activity. Thus, professional ethics, as the value-content basis of the professional competence of a judo coach, includes the probability and possibility of productive extrapolation of formed socio-cultural phenomena and pedagogical skills into the production environment. The formation of professional ethics also requires communicative skills, the deeper the coach masters communicative knowledge and relevant skills – automated conscious actions that contribute to the quick and accurate reflection of various situations of educational, training and competitive activities, the higher the level of ethical culture they demonstrate when communicating with students. During the training of coaches, it is important to pay attention not only to the formation of professional skills and abilities, but also to the ability of the future coach to communicate with colleagues, athletes, judges, competition organizers and manage them; orientation in the conditions of communication, which is carried out in

внутрішній стан учнів, співчуття, співпереживання, приклад для наслідування, уміння стимулювання дітей самовдосконаленню, толерантний стиль спілкування, самостійний та творчий склад мислення тощо.

Формування професійної етики тренерів з дзюдо відбувається під час навчання у закладі вищої освіти та в процесі професійної діяльності. При цьому колективні та індивідуальні зусилля об'єктів освітнього процесу спрямовані на формування професійної етики й виступають інтегрованою умовою особистісного розвитку тренера. Механізмом створення культурно-освітнього простору є взаємодія колективів, які керуються єдиним педагогічним завданням, принципами та підходами щодо формування професійної етики, в якій ключовим технологічним моментом є спільна комунікативна діяльність учнів та тренерів. Говорячи про умови формування професійної етики тренера з дзюдо, необхідно згадати такий важливий аспект, як підвищення культури тренера.

При формуванні професійної етики тренера важливою ролі набуває воля тренера, яка визначає його саморегуляцію, соціальну та професійну активність. Таким чином, професійна етика, як ціннісно-змістова основа професійної компетентності тренера з дзюдо, включає ймовірність і можливість продуктивної екстраполяції сформованих соціокультурних явищ і педагогічних вмінь у виробниче середовище. Формування професійної етики також потребує комунікативних умінь, чим глибше тренер оволодіє комунікативними знаннями і відповідними навичками – автоматизованими усвідомленими діями, що сприяють швидкому й точному відображенню різних ситуацій навчально-тренувальної і змагальної діяльності, тим вищий рівень етичної культури від демонструє під час спілкування з учнями. Під час підготовки тренерів важливо звернути увагу не тільки на формування професійних умінь і навиків, а й на уміння майбутнього тренера спілкування з колегами, спортсменами, суддями, організаторами змагань та управління ними; орієнтування в умовах спілкування,

extreme conditions of competitive activity, during failures in competitions; the ability to communicate and verbally influence an athlete during a sports match. It is important for the demonstration of professional ethics in competitive activities to know the individual and psychological characteristics of one's students, to respond adequately to their behavior and psychological state, to choose for each of them in the appropriate situation a method of communication that would not contradict universal human values, the morals of society, humanity, and at the same time should correspond to the individual characteristics of each student.

Conclusions and research perspectives. 1. The activity of a judo coach requires a high level of knowledge in the field of theory and methods of physical education, pedagogy and psychology, anatomy and physiology; possession of means, methods and forms of psychological-pedagogical and training influence; high physical and technical fitness, development of pedagogical abilities and formation of professional ethics, which together constitute their professional competence. The structure of the coach's competence can also include such components as knowledge, experience, professional culture and personal qualities. The competence of a highly qualified judo coach is determined by the peculiarities of their intuition, the richness of predicting the course of a competitive match, the variety of options for changing the situation during competitive activity, the integration of professional experience and is determined by the athlete's activity and their organizational interaction, the culture of relationships. The coach's sports activity relates to constant self-improvement, the need to solve complex pedagogical tasks, the search for new methods and forms of work, requires flexibility and independent thinking when making decisions; requires high creative energy and dedication, concentration of creative efforts to achieve the set goal.

2. The professional ethics of a judo coach is closely related to the process of continuous professional self-improvement. Namely, from the accumulated experience,

що здійснюється в екстремальних умовах змагальної діяльності, під час невдач і поразки у змаганнях; уміння здійснювати комунікацію і мовленнєвий вплив на спортсмена під час спортивного поєдинку. Важливо для демонстрації професійної етики у змагальній діяльності знати індивідуально-психологічні особливості своїх учнів, адекватно реагувати на їх поведінку і психологічний стан, добирати для кожного з них у відповідній ситуації такий спосіб спілкування, який не вступав би у протиріччя з загальнолюдськими цінностями, мораллю суспільства, гуманністю, і в той же час мав би відповідати індивідуальним особливостям кожного учня.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.

1. Діяльність тренера з дзюдо вимагає високого рівня знань у галузі теорії і методики фізичного виховання, педагогіки і психології, анатомії і фізіології; володіння засобами, методами і формами психолого-педагогічного і тренувального впливу; високої фізичної і технічної підготовленості, розвиненості педагогічних здібностей та сформованості професійної етики, що в сукупності становлять його професійну компетентність. До структури компетентності тренера також можна ще віднести такі компоненти, як знання, досвід, професійна культура та особистісні якості.

Компетентність висококваліфікованого тренера з дзюдо зумовлена особливостями його інтуїції, багатством передбачення ходу змагального поєдинку, різноманітням варіантів зміни ситуації під час змагальної діяльності, інтегрованістю професійного досвіду і детермінована активністю спортсмена та організаційною їх взаємодією, культурою взаємин. Спортивна діяльність тренера пов'язана з постійним самовдосконаленням, необхідністю вирішувати складні педагогічні завдання, пошуком нових методів і форм роботи, вимагає гнучкості й самостійності мислення при прийнятті рішень; потребує високої творчої енергії і самовіддачі, концентрації творчих зусиль задля досягнення поставленої мети.

2. Професійна етика тренера з дзюдо тісно пов'язана з процесом постійного професійного самовдосконалення. А саме з

the coach should select the knowledge that best corresponds to the situation, transform it, bring it closer to specific conditions; independently analyze accumulated knowledge, critically evaluate it; to see prospects for the development of the athlete's personality and choose the right ways for their development; to constantly expand one's own scope of knowledge, to use new scientific achievements in the training system. The result of the coach's pedagogical activity, i.e. sports achievements of athletes, largely depends on these elements of professional self-improvement.

3. Education, training and development of a future judo coach capable of effectively interacting with students in the process of training and competitive activities and in everyday life requires a person who possesses a high level of professional ethics. Indicators of the professional ethics of a judo coach can include: sociability, benevolence, tact, tolerance, a sense of proportion, the desire for self-improvement, justice, the desire to understand others, creative activity, the ratio of "I-real" and "I-ideal", which characterize the level professional and personal development; consistency of the coach's behavior in professional interaction with the standards of behavior that follow from the code of ethics.

Prospects for further research are aimed at studying the culture of a modern judo coach with students of different age groups.

накопиченого досвіду тренер має виділити ті знання, які найбільш відповідають ситуації, трансформувати їх, наблизити до конкретних умов; самостійно аналізувати накопичені знання, критично їх оцінювати; бачити перспективи розвитку особистості спортсмена і обирати правильні шляхи для його розвитку; постійно розширювати власний обсяг знань, використовувати нові наукові досягнення в системі підготовки. Від цих елементів професійного самовдосконалення значною мірою залежить результат педагогічної діяльності тренера, тобто спортивних досягнень спортсменів.

3. Виховання, навчання та розвиток майбутнього тренера з дзюдо, здатного ефективно взаємодіяти з учнями в процесі тренувальної і змагальної діяльності та в повсякденному житті потребує особистості, яка володіє на високому рівні професійною етикою. До показників професійної етики тренера з дзюдо можна віднесли: товариськість, доброзичливість, тактовність, толерантність, відчуття міри, прагнення до самовдосконалення, справедливості, прагнення зрозуміти іншого, творча активність, співвідношення "Я-реального" і "Я-ідеального", які характеризують рівень професійно-особистісного розвитку; узгодженість поведінки тренера в професійній взаємодії зі стандартами поведінки, які випливають з етичного кодексу.

Перспективи подальших розвідок спрямовані на вивчення культури сучасного тренера з дзюдо з учнями різних вікових груп.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Boreiko, N., Zinchenko, L., Ponomarov, O., & Slastina, A. (2020). Formuvannia pedahohichnoi kultury maibutnikh fakhivtsiv u haluzi fizychnoi kultury i sportu [Formation of the pedagogical culture of future specialists in the field of physical culture and sports]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriya № 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*. – *Scientific journal of the National M.P. Drahomanov pedagogical university. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): zb. nauk. prats. za red. O.V. Tymoshenka*. Kyiv: Vyd. NPU im. M.P. Drahomanova, vyp. 1 (121) 20, 25-30 [in Ukrainian].

2. Borysiuk, S.Yu., Yakymliuk, T.S., Hnitetskyi, L.V., & Khrypliuk, O.P. (2022). Shliakhy udoskonalennia shvydkisno-sylovykh yakosteï yunykhn dziudoistiv [Ways of

improving the speed and strength qualities of young judokas]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 3 (103), 21-25 [in Ukrainian].

3. Bralatan, V., Hutsalenko, L., & Zdyrko, N. (2011). *Profesiina etyka: navch. posib. [Professional ethics: a study guide]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 252 [in Ukrainian].

4. Veselovskyi, A.P., Ilchyshyn, I.P., & Nikonets, A.V. (2015). Formuvannia profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti maibutnoho fakhivtsia z fizychnoho vykhovannia na fakultetakh fizychnoho vykhovannia [Formation of professional and pedagogical competence of the future specialist in physical education at the faculties of physical education]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Serii 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport) – Scientific journal of the National M.P. Drahomanov Pedagogical University. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*, vyp. 5K(61), 39-42 [in Ukrainian].

5. Hryban, H.P., & Filina, V.A. (2022). Tekhnolohiia moralno-volovoho vykhovannia uchniv starshoho shkilnoho viku v protsesi zaniat z dziudo [Technology of moral and volitional education of high school students in the process of judo classes]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Pedahohichni nauky – Zhytomyr Ivan Franko state university journal. Pedagogical sciences: nauk. zhurnal / [hol. red. H.P. Hryban, zast. hol. red. O.Ye. Antonova]. Zhytomyr: Vyd-vo Zhytomyrskoho derzh. un-tu imeni I. Franka*, vyp. 2 (109), 65-77 [in Ukrainian].

6. Kuznetsova, I.Yu. (2017). Osoblyvosti profesiinoi diialnosti trenera zi skhidnykh yedynoborstv [Peculiarities of the professional activity of an oriental martial arts coach]. *Aktualni pytannia teorii ta praktyky psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky fakhivtsiv v umovakh suchasnoho osvithnoho prostoru: materialy III nauk.-prakt. konf. – Current issues of the theory and practice of psychological and pedagogical training of specialists in the conditions of the modern educational space: materials of III scientific-practical. conf. (m. Kharkiv, 21 kvitnia 2017 r.)*. Kharkiv: Kharkivska derzhavna akademiia fizychnoi kultury, 105-109 [in Ukrainian].

7. Kuznetsova, I.Yu. (2019). *Formuvannia hotovnosti maibutnikh treneriv zi skhidnykh odnoborstv do profesiinoi diialnosti v dytiachy-yunatskykh sportyvnykh shkolakh [Formation of the readiness of future trainers from eastern martial arts for professional activities in childrens and youth sports schools]*. Candidate's thesis. Kharkiv, 2 [in Ukrainian].

8. Misechko, O.Ye., & Lytnova, T.V. (2022). Vid krytychnoho myslennia – do kreatyvnosti: kroky do rozuminnia [From critical thinking to creativity: steps to understanding]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Pedahohichni nauky – Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical sciences: nauk. zhurnal / [hol. red. H.P. Hryban, zast. hol. red. O.Ye. Antonova]. Zhytomyr: Vyd-vo Zhytomyrskoho derzh. un-tu imeni I. Franka*, vyp. 2 (109), 6-15 [in Ukrainian].

9. Platonov, V.M. (1994). *Teoriia ta metodyka sportyvnoho trenuvannia [Theory and technique of sports training]*. Kyiv: Vyshcha shkola, 284 [in Ukrainian].

10. Ponomarov, V.O. (2013). Analiz pedahohichnykh umov ta modeli formuvannia profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti maibutnikh treneriv z atletychnoi himnastyky [Analysis of pedagogical conditions and models of formation of professional and pedagogical competence of future coaches in athletic gymnastics]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka. Serii: Pedahohichni nauky. Fizychno vykhovannia ta sport – Journal of the Chernihiv T.H. Shevchenko national pedagogical university. Series: Pedagogical sciences. Physical education and sports*. Chernihiv. nats. ped. un-t im. T.H. Shevchenka; holov. red. M.O. Nosko. Chernihiv: ChNPU, vyp. 1 (107), 284-287 [in Ukrainian].

Received: November 15, 2022

Accepted: December 09, 2022